

«Ἡ Ῥωμανία κι ἂν πέρασεν, ἀνθεῖ καὶ φέρει κι ἄλλο»

ἽΟ Θρηνος τῆς Σμύρνης *

1922 - 2012

*Δημητρίου Κ. Κουτσουλέλου,
Ἐπιτίμου Ἐπιτρόπου Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως*

*«Θὰ διαβοῦμε καὶ στεριὲς καὶ πέλαγα,
ἀπὸ τὴν Πατρίδα μας διωγμένοι
καὶ σβησμένοι ἀπὸ τὴν Ἀνατολή,
θὰ ἀνατεῖλουμε στὴ Δύση».*

Κωστῆς Παλαμαῆς

Μὲ τὴ συμπλήρωση ἐφέτος, στὶς 27 Αὐγούστου, ἐνενήντα χρόνων ἀπ' τὴ φοβερή, ὀλέθρια καὶ ἀποφράδα ἡμέρα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, τὸ Ἔθνος ὀλόκληρο ἐπιστρέφει πρὸς τὴν ὄλβια γῆ τῆς Ἰωνίας, μὲ τοὺς θρύλους καὶ τὶς παραδόσεις της, τὴν ἐλληνικότητα καὶ τὴν ἱστορία της, μαζὶ μὲ τὴν εὐλαβικὴ ἀναδρομὴ στὴν ὥρα τῶν πόνων καὶ τῶν θρήνων, τοῦ σπαραγμοῦ καὶ τῆς ὀδύνης, τῶν δακρῶν καὶ τῶν αἱμάτων. Ἴωνες εἶναι οἱ θεμελιωτὲς τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἱστορικῶν χρόνων καὶ οἱ πρῶτοι Διδάσκαλοι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Δεμένη πάντοτε μὲ τὸ ὄνομα τῆς Θεοφρούρητης Πόλης, τῆς Πόλης τῆς Παναγιᾶς, τῆς χλιοτραγουδημένης Σμύρνης, τοῦ «ὀφθαλμοῦ τῆς Ἀνατολῆς», τοῦ «μαργαριταριοῦ τῆς Ἀσίας» δέχθηκε, ἀπ' τοὺς ἱστορικοὺς καὶ τοὺς ποιητὲς, τὴ σμύρνα τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς τους τὸ λιβανοτό. «Καλλίστη πόλεων ὀπόσας ὑφ' ἡλίου εἰσί», γράφει ὁ Φιλόστρατος. Καὶ ὁ Κωστῆς Παλαμαῆς ψάλλει: «*Ποιό ὄνομα προσφιλέστατο καὶ μοσχοβολημένο ἀπ' τὸ ὄνομά σου, Σμύρνη*».

Ἐδῶ, Ἑλληνισμὸς καὶ Ὁρθοδοξία ταυτίστηκαν καὶ συμπορεύτηκαν στὴ δόξα καὶ στὴν πτώση. Ἡ πλούσια καὶ ἀστραφερὴ Σμύρνη, κάτω ἀπ' τὶς φτεροῦγες τῆς θεϊκῆς στοργῆς καὶ παρουσίας, στάθηκε ἓνα μεγα-

λειο και μιὰ κυψέλη ἀνθρώπινου ὀργανοῦ καὶ κοσμοπολιτικῆς ἀκμῆς. «Ἀπ’ αὐτὴ τὴν πολιτιστικὴ πατρίδα –σημειώνει ὁ Ἰ.Μ. Παναγιωτόπουλος– ἀντλήσε τὰ νάματά του ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνισμός. Ἦταν μιὰ Ἑλλάδα, ποῦ ἔσπειρε παντοῦ τὸ στοχασμὸ καὶ τὸ λόγο. Ποῦ ἀνάψε, ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνό, τὴν αἰώνια φρυκτωρία τοῦ πνεύματος».

Τρία χρόνια καὶ τέσσερεις, περίπου, μῆνες, ἡ Γαλανόλευκη ὑψώνεται στὴ Σμύρνη, ἡ ἐλευθερία σκορπίζει τὶς ἀστραφτερὲς λάμψεις της, νέα τρόπαια στὴν Ἰωνία κοσμοῦν τὸ ἑλληνικὸ μεγαλεῖο, παντοῦ ἀντηχοῦν ὕμνοι καὶ ἀναστάσιμοι πανηγυρισμοί. Χαρὰ καὶ εὐτυχία παντοῦ. Γιορτὴ τῆς καρδιάς καὶ πανηγύρι τῆς σκέψεως. Ἡ Σμύρνη, ἱστορία καὶ σταθμός, μῦθος καὶ σύμβολο, μὲ τὴν πρωτοπορία στὴ θεία διδασκαλία τοῦ Ναζωραίου καὶ τὴν πνευματικὴ ἀκτινοβολία της, ζεῖ εὐτυχισμένες καὶ λαμπρὲς μέρες. Ὅλα λάμπουν: ὁ γαλανὸς οὐρανός, ἡ γαλήνια θάλασσα, ἡ θρυλικὴ καὶ ἠλιόφωτη Ἰωνία.

Παντοῦ ἀντηχοῦν ὕμνοι καὶ ἀναστάσιμοι πανηγυρισμοί, ἰαχὲς καὶ διθύραμβοι, φῶτα καὶ ἀστραπές, δοξολογίες καὶ ψυχῶν ἀνατάσεις. Ὁ γενναῖος Στρατός μας συνεχίζει τὴ θριαμβευτικὴ του πορεία στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Μικρασίας. Ἐλευθέρους οἱ ἑλληνικότερες πόλεις τῶν Κυδωνιῶν, τῆς Ἐφέσου, τῆς Περγάμου, οἱ φωτεινὲς Λυχνίες τῆς Ἀποκαλύψεως. Ὁ δικέφαλος ἀετὸς τανύει περήφανα τὰ φτερά του, ἔτοιμος νὰ καλύψει τὴ νέα Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία.

Καί, ξαφνικά, ἄστραψε τὸ ἀστροπελέκι. Τὸ χαρμόσυνο τραγούδι γίνεται ἄγριος θρῆνος. Οἱ καμπάνες τώρα σκορποῦν σπαραχτικὸς ἤχους γιὰ τὴ Μεγάλῃ Ἑβδομάδα τοῦ Γένους. Ὅλα θυσιάζονται στὸ βωμὸ τῆς σκοπιμότητος καὶ τῆς ἰδιοτέλειας. Οἱ στρατιῶτες μας γυρνοῦν ἀπ’ τοὺς δρόμους τῶν θριάμβων, τσακισμένοι καὶ ἀποκαμωμένοι, φορτωμένοι δόξα καὶ πικρία. Παντοῦ χαλασμός καὶ ὄλεθρος, σφαγὴ καὶ κόλαση. Συντρίμμια τὰ καμπαναριὰ καὶ τὰ σπίτια, ἐρείπια οἱ ὄμορφες ἐκκλησίες. Στὸ νοῦ μας ἔρχονται τὸ λόγια τοῦ Ὀμήρου γιὰ τὸν πόλεμο τῆς Τρωάδας: «αἰεὶ δὲ πῦρ αἰ νεκῶν καίοντο θαμειαί».

Ὁ τραγικὸς ξεριζωμός, ὕστερα, καὶ οἱ θλιβερὲς λιτανεῖες ὄσων σώθηκαν, μὲ τὰ ράκη τῆς ψυχῆς τους γιὰ τὴν πατρώα γῆ. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ θάλασσα ἔχουν κοκκινίσει ἀπὸ αἷμα ζωντανό, «πλῆθος αἷμα ἑλληνικό». Τὸ κρισιμότερο, μετὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ Εἰκοσιένα, γεγονὸς τῆς νεότερης Ἰστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους εἶναι ἡ καταστροφὴ τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἐπερὸς αἶνος ἀναδύει τὴ μνήμη, τοὺς στοχασμοὺς καὶ τὶς ἀνατάσεις μας. Τὸ σεπτὸ σκῆνωμα τοῦ Δεσπότη καὶ Ἐθνομάρτυρα Χρυσόστομου χάθηκε καὶ ἐξαφανίστηκε. Θάφτηκε, ὅμως στὶς καρδιὲς

τῶν Ἑλλήνων καὶ μένει αἰώνιο τὸ παράδειγμά του γιὰ τὶς ἐπερχόμενες γενιές.

Ὅλα τὰ φοβερὰ γεγονότα ἔχουν τὴν οἰκονομία τοῦ ἀρχαίου δράματος. Μαζὶ μὲ τὴν ἀναδρομὴ πλούσιας μνήμης, τὴν τιμητικὴ σπονδὴ καὶ τὴν τέλεση εὐλαβικοῦ μνημοσύνου, ὀφείλουμε ὅλοι μας, αἰώνιοι ἔφηβοι στὴν καρδιὰ καὶ στὸ στοχασμό, νὰ προβληματιζόμαστε καὶ νὰ διδασκόμαστε ἀπ' τὶς συμφορὲς τοῦ παρελθόντος, ἀτενίζοντας μὲ πίστη καὶ θέλησι, τὸ μέλλον.

Ἄδουρμος τοῦ Αὐγούστου 1922 μεταβάλλεται σὲ ἐλπιδοφόρο καὶ εἰρηνικὸ μήνυμα, ἢ ἀπόγνωση τῆς συμφορᾶς σὲ τραγούδι ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἢ ἀπελπισία τοῦ ξεριζωμοῦ σὲ εὐλογία ἐργασίας καὶ ἀνόδου τῆς Πατρίδας μας. Ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν πέθανε, οὔτε θὰ πεθάνει ποτέ. Ἄς παρηγορηθοῦν οἱ ψυχὲς τῶν μεγάλων νεκρῶν μας. Οἱ ἱεροὶ τάφοι τοὺς κρατοῦν, ἄξια καὶ τιμημένα, τὰ ἐδάφη τῆς Ἀνατολῆς. Εἶναι οἱ ματωμένοι τίτλοι τῆς θυσίας. Ἐκεῖ, στὴν Ἰωνικὴ Νύμφη, ξαγρυπνᾷ, ἀπὸ θεϊκὴ προσταγὴ, ἀκοίμητος φρουρὸς τῶν Πανελλήνων ἢ σκέψη. Δὲ σβήνει καὶ δὲν καταλύεται. Εἶναι ὁ Ἀκρίτας τῆς αἰωνιότητος, ἀθάνατος στὶς καταπτώσεις καὶ στὶς συμφορὲς.

Στὸ σύνορο τῶν ἐνενηντα χρόνων ἀπ' τὴ μεγαλύτερη τραγωδία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, *«κρατοῦμε –σημειώνει ὁ Ἡλίας Βενέζης– σκεπὴ καὶ παραστάτη μας ἓνα δράμα γιὰ τὸν ἄνθρωπο, καθαρὰ ἑλληνικὸ, μίαν αἴσθησι τῆς ἀξιοπρέπειας καὶ τῆς ἐλευθερίας, ποὺ εἶναι ταυτόσημα μὲ τὴν ἀρετή»*.

(*) Ἐφημερ. «Ἐστία», 27.8.2012, σελ. 4.